

Cuprins

Cuvânt-înainte	XV
Abrevieri.....	XVII
Partea I. Teoria generală	1
Capitolul I. Dreptul constituțional ca ramură de drept	3
Secțiunea 1. Noțiuni generale despre societate, stat, drept, morală și politică.....	3
§1. Societatea	3
§2. Statul	4
§3. Dreptul.....	5
Secțiunea a 2-a. Noțiunea de drept constituțional și noțiunea de instituții politice	8
§1. Apariția și dezvoltarea dreptului constituțional ca ramură juridică.....	8
§2. Noțiunea de drept constituțional.....	9
§3. Noțiunea de instituții politice	11
§4. Dreptul constituțional în sistemul unitar al dreptului	12
Secțiunea a 3-a. Caracterul structurant al dreptului constituțional pentru sistemul unitar de drept.....	13
Bibliografie	14
Capitolul II. Raporturile de drept constituțional.	
Subiectele și normele dreptului constituțional.....	15
Secțiunea 1. Raporturile de drept constituțional.....	15
§1. Identificarea raporturilor de drept constituțional.....	15
§2. Specificul raporturilor de drept constituțional.....	16
Secțiunea a 2-a. Subiectele raporturilor de drept constituțional	17
§1. Poporul	18
§2. Statul	19
§3. Organele statului (autoritățile publice).....	19
§4. Partidele, formațiunile politice, alte organizații	19
§5. Cetățenii	20
§6. Străinii și apatrizii	20
§7. Unitățile administrativ-teritoriale	20
Secțiunea a 3-a. Normele de drept constituțional	20
§1. Criterii de identificare a normelor de drept constituțional	20
§2. Specificul normelor de drept constituțional	21
§3. Clasificarea normelor de drept constituțional.....	22
Bibliografie	23

Capitolul III. Izvoarele formale ale dreptului constituțional român	24
Bibliografie	28
Capitolul IV. Apariția și evoluția constituțiilor	29
Secțiunea 1. Cauze care au determinat apariția constituțiilor	29
Secțiunea a 2-a. Teorii care fundamentează noțiunea de constituție	31
Secțiunea a 3-a. Doctrina contractului social.....	33
§1. Actualitatea temei.....	33
§2. Unele considerente privind filosofia și doctrina contractului social la Thomas Hobbes.....	35
2.1. Originea societății și a statului	35
2.2. Aspecte critice privind filozofia socială a lui Hobbes.....	39
§3. John Locke – precursor al liberalismului și constituționalismului contemporan.....	41
3.1. Experiența, unica sursă a cunoștințelor noastre.....	41
3.2. Libertatea, legitimitatea consensului și supremația dreptului	45
3.3. Relația omului cu statul și individualismul democratic contemporan.....	47
§4. Omul, societatea și statul în gândirea filosofică și politică a lui Jean Jacques Rousseau	49
4.1. Repere biografice	49
4.2. Bazele gândirii filosofice: ființă și aparență.....	52
4.3. Libertate naturală și libertate socială.....	57
§5. Promotori ai liberalismului și doctrinei contractului social în România. Istrate Micescu și Ion I.C. Brătianu	59
5.1. Cultură și personalități culturale în spațiul românesc.....	59
5.2. Istrate Micescu și contribuția acestuia la dezvoltarea constituționalismului în România	61
5.3. Constituția din 1923 în contextul operei politice și juridice a lui Ion I.C. Brătianu	63
Secțiunea a 4-a. Constituții și constituționalism.....	69
Secțiunea a 5-a. Semnificații politice și juridice ale noțiunii de constituție	70
Bibliografie	75
Capitolul V. Definiția constituției.....	77
Secțiunea 1. Definiții formale.....	77
Secțiunea a 2-a. Definiții materiale	78
Secțiunea a 3-a. Analiza elementelor definitorii ale constituției	79
Bibliografie	80
Capitolul VI. Tipuri de constituții.....	81
Secțiunea 1. Clasificarea constituțiilor după forma lor.....	81
§1. Constituții cutumiare	81
§2. Constituții scrise.....	82
Secțiunea a 2-a. Clasificarea constituțiilor după caracterele lor	83
§1. Constituții flexibile.....	83
§2. Constituții rigide.....	83
Bibliografie	84

Capitolul VII. Adoptarea, modificarea, suspendarea și abrogarea constituției	86
Secțiunea 1. Procedee de adoptare a constituției	86
§1. Inițiativa adoptării constituției.....	86
§2. Puterea constituantă.....	86
§3. Modurile de adoptare	87
Secțiunea a 2-a. Considerații generale privind revizuirea Constituției României	88
Secțiunea a 3-a. Revizuirea constituției ca instituție juridică	89
Secțiunea a 4-a. Procedura de revizuire a Constituției României.....	95
Secțiunea a 5-a. Analiza programelor și propunerilor de revizuire a constituției	98
Secțiunea a 6-a. Suspendarea și abrogarea constituției.....	106
Bibliografie	107
Capitolul VIII. Conținutul normativ al constituției.....	109
Secțiunea 1. Identificarea și clasificarea conținutului normativ	109
Secțiunea a 2-a. Specificul normelor și principiilor cuprinse în constituție ...	112
Secțiunea a 3-a. Exigențele codificării aplicate conținutului normativ al constituției.....	114
Secțiunea a 4-a. Proportionalitatea ca principiu constituțional.....	123
Bibliografie	130
Capitolul IX. Principiul supremației constituției.....	131
Secțiunea 1. Considerații privind conceptele de legalitate și legitimitate.....	131
Secțiunea a 2-a. Principiul proporționalității – criteriu de delimitare a puterii discreționare de excesul de putere	132
Secțiunea a 3-a. Definiția și trăsăturile supremației constituției.....	136
§1. Conceptul de supremație a constituției.....	137
§2. Fundamentarea științifică a supremației constituției	138
§3. Semnificații ale supremației constituției	139
Secțiunea a 4-a. Garanții ale supremației constituției.....	140
Secțiunea a 5-a. Garantarea supremației Constituției prin controlul judecătoresc al actelor juridice emise cu exces de putere sau neconstituționale	141
§1. Scurte considerații privind delimitarea puterii discreționare de excesul de putere în activitatea autorităților statului	141
§2. Competența instanțelor judecătorești de a cenzura actele juridice neconstituționale	143
§3. Competența instanțelor judecătorești de a cenzura actele juridice emise cu exces de putere	147
Secțiunea a 6-a. Consecințele juridice ale supremației constituției	150
Secțiunea a 7-a. Supremația Constituției și aplicarea normelor constituționale de instanțele judecătorești.....	150
Bibliografie	152

Capitolul X. Sisteme constituționale contemporane	153
Secțiunea 1. Noțiunea și clasificarea sistemelor constituționale	153
Secțiunea a 2-a. Sistemul constituțional al Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord.....	154
Secțiunea a 3-a. Sistemul constituțional al S.U.A.	156
§1. Organizarea sistemului constituțional american.....	156
§2. Organizarea federală a S.U.A.....	157
§3. Sistemul partidist al S.U.A.	157
§4. Președintele S.U.A.	159
§5. Curtea Supremă de Justiție	159
Secțiunea a 4-a. Sistemul constituțional al Franței	160
§1. Președintele Republicii franceze	160
§2. Consiliul de Miniștri.....	160
Secțiunea a 5-a. Caracterizarea generală a sistemului constituțional al României	161
Bibliografie	164
Capitolul XI. Evoluția constituțională în România	165
Secțiunea 1. Periodizarea dezvoltării constituționale a statului român.....	165
Secțiunea a 2-a. Acte politice și juridice cu caracter preconstituțional	166
Secțiunea a 3-a. Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris.....	168
Secțiunea a 4-a. Constituția din 1866	169
Secțiunea a 5-a. Constituția din 1923	170
Secțiunea a 6-a. Documente constituționale ale Marii Uniri	171
Secțiunea a 7-a. Constituția din 1938	174
Secțiunea a 8-a. Acte constituționale adoptate în perioada 1944-1948	176
Secțiunea a 9-a. Constituțiile române din 1948, 1952 și 1965.....	177
Secțiunea a 10-a. Acte constituționale adoptate în perioada 22 decembrie 1989 - 8 decembrie 1991	178
Secțiunea a 11-a. Conținutul normativ al Constituției României din 1991	180
Secțiunea a 12-a. Modificări aduse conținutului normativ al Constituției României ca urmare a Legii de revizuire din anul 2003.....	180
Secțiunea a 13-a. Considerații generale privind monarhia constituțională și republica în România	182
§1. Considerații generale privind forma de guvernământ	182
§2. Monarhia constituțională în România	184
§3. Republica în perioada postbelică (1947-1989).....	187
§4. Constituția din 1991 și forma de guvernământ.....	188
§5. Posibile soluții.....	189
Bibliografie	191
Partea a II-a. Drepturi, libertăți și îndatoriri fundamentale ale cetățenilor	193
Capitolul I. Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale – aspecte generale.....	195
Secțiunea 1. Noțiune și natură juridică	195
Secțiunea a 2-a. Sfera drepturilor omului și cetățeanului	197

§1. Evoluția drepturilor și libertăților fundamentale	197
§2. Corelația dintre reglementările interne și cele internaționale privind drepturile fundamentale ale omului și cetățeanului	199
§3. Clasificarea drepturilor și libertăților fundamentale.....	200
Capitolul II. Principiile constituționale aplicabile drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale	203
Secțiunea 1. Principiile dreptului. Semnificații filosofice și constituționale	203
§1. Scurte considerații despre principii în știință și filozofie	203
§2. Aspecte de doctrină privind principiile dreptului	205
§3. Dimensiunea filosofică și constituțională a principiilor dreptului.....	212
Secțiunea a 2-a. Universalitatea drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale.....	215
Secțiunea a 3-a. Neretroactivitatea legii	216
Secțiunea a 4-a. Egalitatea în drepturi a cetățenilor.....	217
§1. Conținut juridic	217
§2. Principiul egalității – un caz particular al proporționalității.....	218
§3. „Echilibrul echitabil” – semnificații constituționale	220
§4. Interferența dintre principiile proporționalității și egalității în jurisprudența Curții Constituționale	226
§5. Așezarea justă a sarcinilor fiscale, un aspect particular al principiului egalității	230
§6. Examen de jurisprudență a Curții Constituționale a României privind așezarea justă a sarcinilor fiscale	232
§7. Interferența dintre principiile proporționalității și nondiscriminării	233
Secțiunea a 5-a. Protecția cetățenilor români în străinătate	238
Secțiunea a 6-a. Protecția generală a cetățenilor străini și apatrizi	239
Secțiunea a 7-a. Cetățeanul român nu poate fi extrădat sau expulzat	240
Secțiunea a 8-a. Corelația dintre dreptul intern și dreptul internațional	241
Secțiunea a 9-a. Documente juridice adoptate în cadrul Organizației Națiunilor Unite privind garantarea drepturilor omului	242
Secțiunea a 10-a. Documente juridice adoptate în cadrul Consiliului Europei	247
Secțiunea a 11-a. Rolul judecătorului național în aplicarea Convenției europene a drepturilor omului	253
Secțiunea a 12-a. Accesul liber la justiție	256
Secțiunea a 13-a. Restrângerea exercițiului unor drepturi	256
§1. Conținut juridic	256
§2. Considerații generale.....	257
§3. Restrângerea exercițiului unor drepturi și principiul proporționalității. Jurisprudență constituțională.....	265
Secțiunea a 14-a. Limite, restrângeri și derogări privind exercitarea drepturilor și libertăților fundamentale	266

Capitolul III. Aspecte din jurisprudența Curții Constituționale privind limitele, condițiile și restrângerea exercitării unor drepturi și libertăți fundamentale	270
Capitolul IV. Inviolabilitățile.....	277
Secțiunea 1. Dreptul la viață, dreptul la integritatea fizică, dreptul la integritatea psihică	277
Secțiunea a 2-a. Libertatea individuală.....	278
Secțiunea a 3-a. Dreptul la apărare	280
Secțiunea a 4-a. Dreptul la libera circulație.....	281
Secțiunea a 5-a. Dreptul la ocrotirea vieții intime, familiale și private	282
Secțiunea a 6-a. Dreptul persoanei de a dispune de ea însăși	282
Secțiunea a 7-a. Inviolabilitatea domiciliului	283
Capitolul V. Drepturile și libertățile social-economice și culturale.....	284
Secțiunea 1. Dreptul la învățătură.....	284
Secțiunea a 2-a. Accesul la cultură	285
Secțiunea a 3-a. Dreptul la ocrotirea sănătății	285
Secțiunea a 4-a. Dreptul la un mediu înconjurător sănătos.....	286
Secțiunea a 5-a. Dreptul la muncă și protecție socială	286
Secțiunea a 6-a. Dreptul la grevă.....	288
Secțiunea a 7-a. Dreptul la proprietate privată	289
Secțiunea a 8-a. Libertatea economică	290
Secțiunea a 9-a. Dreptul la moștenire	290
Secțiunea a 10-a. Dreptul la un nivel de trai decent	291
Secțiunea a 11-a. Dreptul de a avea o familie.....	291
Secțiunea a 12-a. Dreptul copiilor și tinerilor la protecție și asistență socială	291
Secțiunea a 13-a. Dreptul persoanelor cu handicap la protecție socială	292
Capitolul VI. Drepturile exclusiv politice	293
Secțiunea 1. Dreptul de vot.....	293
Secțiunea a 2-a. Dreptul de a fi ales	294
Secțiunea a 3-a. Dreptul de a alege și dreptul de a fi ales în Parlamentul European.....	295
Capitolul VII. Drepturile și libertățile social-politice	297
Secțiunea 1. Libertatea conștiinței. Implicații filosofice și constituționale	297
§1. Considerații generale.....	297
§2. Despre conștiință, lege și libertate.....	298
§3. Înțelesuri juridice ale libertății de conștiință	300
§4. Libertatea gândirii, conștiinței și religiei în jurisprudența europeană	302
Secțiunea a 2-a. Libertatea de exprimare. Semnificații și implicații filosofice și constituționale	305
§1. Conținut juridic	305
§2. Reflecții privind fenomenalitatea socială a omului	306
§3. Reflecții privind semnificațiile constituționale ale libertății de exprimare.....	310

§4. Unele aspecte de jurisprudență privind garantarea libertății de exprimare.....	311
Secțiunea a 3-a. Dreptul la informație	319
Secțiunea a 4-a. Libertatea întrunirilor	320
Secțiunea a 5-a. Dreptul la asociere.....	320
Secțiunea a 6-a. Secretul corespondenței.....	321
Capitolul VIII. Drepturile garanții	323
Secțiunea 1. Dreptul de petiționare.....	323
Secțiunea a 2-a. Dreptul persoanei vătămate de către o autoritate publică.....	323
Capitolul IX. Aspecte din jurisprudența Curții Constituționale a României privind protecția unor drepturi și libertăți fundamentale	325
Secțiunea 1. Considerații preliminare	325
Secțiunea a 2-a. Accesul liber la justiție	326
Secțiunea a 3-a. Libertatea individuală.....	333
Secțiunea a 4-a. Dreptul la apărare	338
Secțiunea a 5-a. Libertatea de circulație	342
Secțiunea a 6-a. Dreptul la viață intimă, familială și privată	345
Secțiunea a 7-a. Secretul corespondenței.....	348
Secțiunea a 8-a. Libertatea de conștiință	349
Secțiunea a 9-a. Libertatea de exprimare.....	351
Secțiunea a 10-a. Dreptul la vot și dreptul de a fi ales.....	354
Secțiunea a 11-a. Libertatea întrunirilor	357
Secțiunea a 12-a. Dreptul de asociere.....	357
Secțiunea a 13-a. Dreptul la grevă.....	360
Secțiunea a 14-a. Dreptul de proprietate.....	361
Capitolul X. Aspecte din jurisprudența CEDO privind restrângerea unor drepturi și libertăți fundamentale	366
Secțiunea 1. Precizări prealabile.....	366
Secțiunea a 2-a. Dreptul la viață.....	367
Secțiunea a 3-a. Dreptul de a nu fi supus torturii și altor tratamente sau pedepse inumane sau degradante.....	369
Secțiunea a 4-a. Dreptul la libertatea și siguranța persoanei	370
Secțiunea a 5-a. Dreptul la un proces echitabil.....	370
Secțiunea a 6-a. Dreptul la respectarea vieții private și familiale.....	372
Secțiunea a 7-a. Libertatea gândirii, conștiinței și religiei.....	376
Secțiunea a 8-a. Libertatea de exprimare.....	379
Secțiunea a 9-a. Libertatea de asociere și întrunire pașnică.....	384
Secțiunea a 10-a. Dreptul la alegeri libere și corecte, organizate la intervale de timp rezonabile	386
Secțiunea a 11-a. Dreptul la educație	388
Secțiunea a 12-a. Libertatea de circulație	389
Secțiunea a 13-a. Dreptul de proprietate.....	390
Secțiunea a 14-a. Derogările.....	395

Capitolul XI. Îndatoririle fundamentale	397
Secțiunea I. Conținut juridic	397
Secțiunea a 2-a. Aspecte de jurisprudență a Curții Constituționale	397
Bibliografie	401
Partea a III-a. Instituția cetățeniei	405
Capitolul I. Cetățenia ca instituție juridică a dreptului constituțional	407
Secțiunea 1. Noțiunea și trăsăturile cetățeniei	407
Secțiunea a 2-a. Natura juridică a cetățeniei	409
Secțiunea a 3-a. Noțiunea de cetățenie europeană	410
Secțiunea a 4-a. Dovada cetățeniei române	410
Secțiunea a 5-a. Principii aplicabile cetățeniei române	411
Bibliografie	412
Capitolul II Dobândirea cetățeniei române	413
Secțiunea 1. Dobândirea cetățeniei române prin naștere	413
Secțiunea a 2-a. Cetățenia copilului găsit	413
Secțiunea a 3-a. Redobândirea cetățeniei române	414
Secțiunea a 4-a. Dobândirea cetățeniei române la cerere	415
Secțiunea a 5-a. Dobândirea cetățeniei române prin adopție	418
Secțiunea a 6-a. Cetățenia de onoare	419
Bibliografie	419
Capitolul III. Pierderea cetățeniei române	420
Secțiunea 1. Retragerea cetățeniei române	420
Secțiunea a 2-a. Renunțarea la cetățenia română	421
Secțiunea a 3-a. Pierderea cetățeniei române prin adopție	423
Bibliografie	423
Bibliografie generală	425